

ПРИЧИНИ ТА УМОВИ РЕОРГАНІЗАЦІЇ КОМІСІЇ ООН З ПРАВ ЛЮДИНИ В РАДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Актуальність даної теми полягає в тому, що в умовах сучасної світової глобалізації важливого значення набуває створення та функціонування ефективних механізмів співробітництва держав. Це зокрема стосується і питань захисту прав людини, оскільки їх вирішення давно вийшло за межі виключної компетенції держав і є одним з пріоритетних напрямів розвитку міжнародних відносин та міжнародного права.

Дослідженням цього питання займалися такі вчені як Буроменський М. В, Трагнюк Л. Я., Асірян С. Р., Лукашук І. І., Ляпічев С., Маланчук П., Малінін С. А. Маргієв В. І. та інші.

Комісія з прав людини була створена за рішенням Економічної і соціальної ради (ЕКОСОП) ООН від 16 лютого 1946 року. Основні повноваження Комісії полягали в розробці пропозицій і наданні доповідей щодо підготовки «Міжнародного білля про права людини», міжнародних декларацій і конвенцій про громадянські свободи, про стан жінок, про свободу інформації, захист меншин, запобігання будь-якої дискримінації тощо. За своєю природою Комісія була переважно дипломатичним органом. Вона складалася спочатку з 18 осіб, яких обирала ЕКОСОП. З часом кількість членів зросла до 43, а пізніше – до 53 членів з урахуванням зростання кількості держав-членів ООН.

Оскільки до складу Комісії входили загальновідомі держави- порушники прав людини – КНР, Росія, Зімбабве, Пакестан, Алжир, Сирія, Лівія, Судан, то починаючи з 70-х років ХХ ст. висувалися претензії, які були пов'язані з недоліками у формуванні її складу, з надмірною політизацією її діяльності та рішень. Одним із наслідків обрання представника Судану в члени Комісії була відмова деяких держав продовжити в ній працювати. Під політизацією зазвичай мають на увазі ведення в Організації політичних дискусій, що не мають безпосереднього відношення до предмета порядку денного, що перетворює органи Організації на «політичні клуби». Але політизація Комісії з прав людини набула зовсім інших ознак, коли держави почали використовувати цей орган для до-

¹ Студент 4 курсу Інституту підготовки кадрів для органів юстиції Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

сягнення власних політичних цілей всупереч повноваженням Комісії та її мандату [2].

Бездіяльністю Комісії називали те, що потужні держави, такі як Росія, Китай, «уникають пильної уваги Комісії нібито через труднощі в приєднанні їх до відповідальності за порушення прав людини».

Незбалансований склад КПЛ мав наслідком зменшення довіри до неї як до неупередженого органу та втрату авторитету. Цілком зрозуміло, що стандарти діяльності Комісії, запроваджені в 1946 році, зовсім в інших міжнародних умовах, через півстоліття не узгоджувалися ані з новітніми уявленнями про права людини, ані з уявленнями про міжнародні механізми їх захисту. Саме тому, на початку 90-х років ООН змушена була почати поступове реформування своїх правозахисних органів, включаючи КПЛ. КПЛ зібралася на своє останнє засідання 27 березня 2006 року [3].

З припиненням роботи Комісії її фактично правонаступницею стала РПЛ. Рада ніколи не заперечувала, а, навпаки, підкреслювала свій не лише ідеологічний, а й організаційний зв'язок із Комісією. Зокрема, своїм Рішенням 1/102 «Продовження Радою з прав людини всіх мандатів, процедур, функцій і обов'язків Комісії з прав людини» від 30 червня 2006 року Рада вирішила: «Беручи до уваги резолюцію 60/251 Генеральної Асамблеї від 15 березня 2006 року, має назву «Рада з прав людини» [1], і зокрема її пункт 6, підкреслюючи важливість недопущення в перехідний період будь-яких прогалин у захисті відповідно до пункту 6 цієї резолюції Генеральної Асамблеї, «1) постановляє продовжити як виняток на один рік з урахуванням огляду, який буде проведено Радою відповідно до резолюції 60/251 Генеральної Асамблеї, мандати і повноваження власників мандатів всіх спеціальних процедур Комісії з прав людини, Підкомісії із заохочення і захисту прав людини, а також процедуру, встановлену відповідно до резолюції 1503 (XLVIII) Економічної і соціальної ради, перераховані в додатку до цього рішення [4].

19–30 червня 2006 року відбулася перша сесія Ради ООН з прав людини, тепер вже нового головного міжнародного правозахисного органу системи ООН. У роботі сесії взяли участь делегації 47 держав-членів, близько 100 держав-спостерігачів, понад 150 неурядових організацій, близько 40 національних і регіональних установ у сфері прав людини, а також спеціалізованих установ ООН і міжнародних організацій. Головним завданням створення Ради з прав людини мала стати суттєва зміна системи міжнародного механізму захисту прав людини на універсальному рівні [4].

Одним із основних недоліків КПЛ зазвичай називали її політизованість, що призводило до появи політичних оцінок дотримання прав людини в державах замість їхньої побудови на ґрунті міжнародного права прав людини. Вже перші кроки роботи Ради свідчать, що їй остаточно не вдалося цього зробити. До її складу входять держави, які є звичайними порушниками прав людини, і це викликає обурення найвідоміших правозахисних організацій світу. Отже Раді не вдалося повністю позбутися всіх недоліків, які були у Комісії ООН з прав людини, але є сподівання, що в майбутньому вдасться усунути всі прогалини.

Література:

1. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 60/251 [Електронний ресурс]. – 15. – Режим доступу до ресурсу: http://www.un.org/ru/ga/62/elections/hrc_elections.shtml.
2. Асірян С. Р. Рада ООН з прав людини (інституційно-організаційний аспект) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук : спец. 12.00.11 «Міжнародне право» / Асірян С. Р. – Харків, 2016. – 21 с.
3. Freedman R. The United Nations Human Rights Council. A critique and early assessment / R. Freedman. – Routledge, 2013. – P. 281.
4. Решение Совета по правам человека 1/102 «Продление Советом по правам человека всех мандатов, процедур, функций и обязанностей Комиссии по правам человека» // Организация Объединенных Наций. Официальные отчеты. Шестнадцать первая сессия. Дополнение № 53 (A/61/53). – Нью-Йорк, 2006. – С. 35

Науковий керівник: *Маринів І. І.*, к.ю.н., асистент кафедри міжнародного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого